

Ort och datum
Stockholm, 2024-04-19

Handläggare
Maria Lindholm

Er referens
U2024/00226

Till
Utbildningsdepartementet
Universitets- och högskoleenheten
Diarienummer U2024/00226

Remissvar betänkandet Utveckla samarbetet för verksamhetsförlagd utbildning-långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammet (SOU 2024:9)

Vårdförbundet delar i stort problembeskrivningen i betänkandet men vill ändå lyfta vissa delar som vi anser kan vara extra viktiga i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Vårdförbundet är ett yrkes- och fackförbund för legitimerade barnmorskor, biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterskor och sjuksköterskor. Förbundet har drygt 114 000 medlemmar. Vårdförbundet arbetar för en personcentrerad, säker nära god vård samt en jämlik hälsa.

Sammanfattning:

Regeringen beslutade i juni 2022 att tillsätta en utredning för att ta ett nationellt helhetsgrepp för att tillhandahålla högkvalitativa lärandemiljöer för att utöka tillgången till VFU-platser för sjuksköterskestudenter, för att i sin tur kunna erbjuda fler utbildningsplatser i sjuksköterskeprogrammen landet över. Utredningens syfte har också varit att uppskatta hur omfattningen av VFU kommer att utvecklas framåt. Prognosen är att volymen kommer öka med 35% mellan 2022 och 2024, motsvarande 56 000 veckor. Utöver att på kort sikt förbättra förutsättningarna för VFU har utredningen också syftat till att utreda hinder och föreslå åtgärder för fler VFU-platser, som i sin tur ger fler platser på sjuksköterskeprogrammen. Det har varit utredningens ambition att de föreslagna åtgärderna ska stärka de långsiktiga förutsättningarna för att bedriva sjuksköterskeutbildning av god kvalitet och därigenom lägga grunden för en hållbar kompetensförsörjning av sjuksköterskor inom hälso- och sjukvården.

Vårdförbundet är positiv till betänkandets ställningstagande till ett VULF-avtal. Det är väl i linje med förbundets kongressbeslut 2022.

- Akademiska utbildningar som utvecklas i takt med vården, forskningen och samhället.

- En särskild organisation kopplad till VFU, där det finns en studierektor/klinisk lektor med utbildningsansvar samt erfarna handledare med handledarutbildning

Vårdförbundets målsättning är att vi på sikt vill se att VULF-avtalet ska gälla för samtliga av våra utbildningar såsom barnmorskor, biomedicinska analytiker och röntgensjuksköterskor.

Utredningens huvudsyfte med att öka och säkerställa kvaliteten på sjuksköterskeutbildningens verksamhetsförlagda utbildning ser vi i stort vara uppfyllt.

Dessutom stärks handledarnas rättigheter till formell kompetens och fortbildning för sitt uppdrag. Detta genom en ökad samverkan mellan huvudhandledaren, kliniska lärare och att studierektorer finns kopplade till respektive VFU-verksamhet. Allt detta säkerställer kvalitativ VFU för studenten. Detta innebär även en ökade och tydligare samverkan mellan lärosäte och vårdverksamhet.

Handledarutbildningen bör vara nationellt reglerad och alla studenter ska omfattas av samma avtal. Vissa lärosäten erbjuder redan idag handledarutbildningar men Vårdförbundet ser med fördel att den blir generisk och att Nationella Vårdkompetensrådet står som ansvarig för utformningen av utbildningen. Som lägst bör den omfatta 7, 5 HP. Den som söker handledarutbildningen bör som lägst ha en kandidatexamen i omvårdnad och dokumenterad yrkeserfarenhet av sjuksköterskeyrket. Värdet av att få kompetenta handledare kommer öka attraktiviteten för sjuksköterskeyrket samt innebär även att de med sin formella och reglerade utbildning kommer vara viktiga förebilder ut i klinik.

Viktigt att avtalet också får utformningen att med tydlighet visa på att det kommer att utgå ett ekonomiskt stöd för studenter som får merkostnader för resor till och från sin VFU.

Ett digitalt nationellt register för antalet VFU-platser inom både region och kommun bör inrättas. Sökbarheten kommer att underlätta för både studenter samt regioner och kommuner. Dessutom finns möjlighet för utvärdering digitalt av olika VFU-platser. Vårdförbundet ser positivt till fler VFU-platser inom flera olika verksamheter då vårdens omställning kommer innebära att mycket av hälso- och sjukvården kommer bedrivas utanför slutenvården.

Vårdförbundet ställer sig bakom förslaget att vidga begreppet klinisk utbildning så att det omfattar simulering vilket bidrar till hög kvalitet av sjuksköterskeutbildningen. Simulering betraktas idag som ett nödvändigt komplement till traditionell verksamhetsförlagd utbildning. Vinsten av att kunna träna på autentiska situationer i en säker miljö har flera andra verksamheter såsom tex flygindustrin sedan länge förstått nyttan av.

Genom att använda simulering i klinisk utbildning ges möjlighet till att träna viktiga icke-tekniska färdigheter som klinisk bedömning, teamträning, ledarskap och kommunikation tillsammans med övrig personal i Teamet. På så sätt tränas

den blivande sjuksköterskan att se simulering som en metod för ett livslångt lärande. Simulering är ett säkert sätt att nå aktuella lärandemål samtidigt som patientsäkerheten inte äventyras. Sjuksköterskestudenter oavsett lärosäte måste ges tillgång till simuleringsmiljöer under sin utbildning med lärare och instruktörer som har specifik utbildning för uppdraget. För att uppnå detta krävs statliga ekonomiska anslag.

Vårdförbundet har däremot ett antal farhågor som förtjänas att lyftas gällande utformningen av avtalet:

Avtalet ska styra den verksamhetsförlagda utbildningen och samtliga 21 regioner behöver uppfylla och kan strukturerat fullfölja alla moment för att nå målen. I verksamheterna behövs även en god planering och struktur som möter studenternas behov samtidigt som utbildningarna fortsatt håller en hög kvalitet.

Det måste säkerställas i VULF-avtalet så man minimerar risken med att kvantitet går före kvalitet. Även om regionerna och kommunerna behöver en viss autonomi med anledning att de ser så olika ut och har olika förutsättningar. Med dagens besparingskrav och den sviktande ekonomiska tillväxten så kan dessa begrepp sammanblandas. De medel som regionerna får till VFU ska säkerställas att de används till detta.

Vårdförbundet kan utifrån vår VFU-rapport konstatera att ett stort antal studenter upplever att de blir använda som extrapersonal med anledning av den ständigt höga arbetsbelastningen i verksamheterna. Detta faktum innebär både en ökad patientsäkerhetsrisk och påvisar med tydlighet att VFU:n inte bedrivs i en högskolemässig lärande miljö. Idag använder många verksamheter sig av Peer Learning och forskningen visar på många fördelar men det är av största vikt att det används på rätt sätt och att kvaliteten upprätthålls.

Gällande önskemålet på att simulering tillåts ingå i VFU så kräver detta att direktivet, artikel 31, öppnas. Det finns alltid en risk med detta i och med att det även öppnar upp för andra förändringar som t e x en förkortad sjuksköterskeutbildning och s k snabbspår.

VÅRDFÖRBUNDET

Sineva Ribeiro
Förbundsordförande